

CSESZNÁK ANITA*

A vállalati jellemzők közötti kapcsolatok vizsgálata az EU-csatlakozás idején a „Versenyben a világgal” kutatási programban résztvevő vállalatok adatai alapján

A „Versenyben a világgal” kutatási program keretében 2004 tavaszán készült egy felmérés. A kutatási program nagyszabású vizsgálatában 301 vállalat 4-4 felsővezetője, pénzügyi, kereskedelmi és termelési területen dolgozó vezetője töltött ki egy-egy kérdőívet. A kutatás során kiválasztottunk olyan vállalati jellemzőket, melyek alapján tovább vizsgálhatók a különböző vállalatcsoportok sajátosságai. A vállalatok csoportokba sorolása 10 szempont alapján történt: vállalatméret, a tulajdonosok típusa, a vállalat fő tevékenysége (ágazat), a tevékenység diverzifikáltsága, az exportorientáltság, az EU-csatlakozással kapcsolatos várakozások, a piaci/környezeti változásokhoz való viszony, a vállalati teljesítmény, a piaci célok és a piac jellemzői (piaci koncentráció).

A változók kialakításának célja, hogy a kutatók a továbbiakban egységesen értelmezzék az egyes kategóriákat.

I. A VÁLTOZÓK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK FELTÁRÁSA

A kategóriák kialakítása után feltérképezhetők a változók közötti kapcsolatok, illetve ennek kapcsán feltárható néhány jellemző tulajdonság. A mesterséges változók hiába számszerűek, nem tekinthetők mennyiségi ismérveknek, mivel az értéküknek csak kódolási jelentése van. Ebből következően a mennyiségi ismérvek esetében alkalmazható elemzési eszköztár (korreláció- és regressziószámítás) nem alkalmazható. Ezért, mivel ezek a változók már csak minőségi jellemzőknek tekinthetők, a

* BGF Pénzügyi és Számviteli Főiskolai Kar, Matematika-Statistika Tanszék, főiskolai adjunktus.

kombinációs táblák és az asszociációs kapcsolatok vizsgálata a legmegfelelőbb elemzési lehetőség, ha a változók közötti kapcsolatot szeretnénk elemezni.

A kereszttáblák elkészítésével együtt tesztelhető az is, hogy a két változó között milyen valószínűség mellett állítható, hogy létezik a kapcsolat. Ez a valószínűség általánosan 90% és 99% között elfogadott. Ennek komplementere a szignifikancia-szint. Az elemzés során minden esetben 5%-os szignifikanciaszinttel dolgoztam.

A szignifikancia-szintet vizsgálva több változó között is kimutatható kapcsolat van. A kört tovább szűkítettem az alapján, hogy a CRAMER-féle asszociációs mutató értéke legalább 0,3. A változók között kimutatható szignifikáns kapcsolat adatait tartalmazza az 1. táblázat.

1. táblázat
Szignifikáns kapcsolatok a változók között

A változók	Mintaelemek száma	Asszociációs együttható	A kapcsolat szignifikancia-szintje
Vállalatméret – Tulajdonosok típusa	285	0,36	0,00%
Vállalatméret – Fő tevékenység	301	0,33	1,78%
Vállalatméret – Az EU-csatlakozással kapcsolatos várakozások	264	0,31	0,00%
Tulajdonosok típusa – Fő tevékenység	285	0,55	0,00%
Tulajdonosok típusa – Exportorientáció	248	0,39	0,00%
Fő tevékenység – A tevékenység diverzifikáltsága	297	0,33	1,62%
Fő tevékenység – Exportorientáció	260	0,75	0,00%
Fő tevékenység – Az EU-csatlakozással kapcsolatos várakozások	264	0,35	1,84%
Fő tevékenység – Piaci koncentráció	233	0,42	0,11%
A tevékenység diverzifikáltsága – Exportorientáció	257	0,34	0,07%
Változásokhoz való viszony, reakciók – Vállalati teljesítmény	275	0,41	0,00%

Az 1. táblázatban a CRAMER-féle asszociációs együttható értékeit tüntettük fel. A mutató értéke 0 és 1 közötti lehet. Minél kisebb az értéke, annál gyengébb kapcsolatról beszélhetünk, ha nulla, akkor a két változó egymástól függetlennek tekinthető. Ha felveszi a maximumát, akkor függvényszerű kapcsolatról beszélünk, ami azt jelentené, hogy az egyik tulajdonságból egyértelműen következik a másik. A táblázatból leolvasható, hogy mely változók között van a legerősebb kapcsolat. Nagyon erős

kapcsolat van a tulajdonosok típusa és a fő tevékenység között, valamint a fő tevékenység és az exportorientáció között. Szintén viszonylag erős (majdnem közepes erősségű) kapcsolat található a fő tulajdonos és az exportorientáció, a fő tevékenység és a piaci koncentráció, valamint a változásokhoz való viszony és a vállalati teljesítmény között. Mindezek alapján a tulajdonos, az export-orientáció és a fő tevékenység hármasa mindenképp további elemzést igényel.

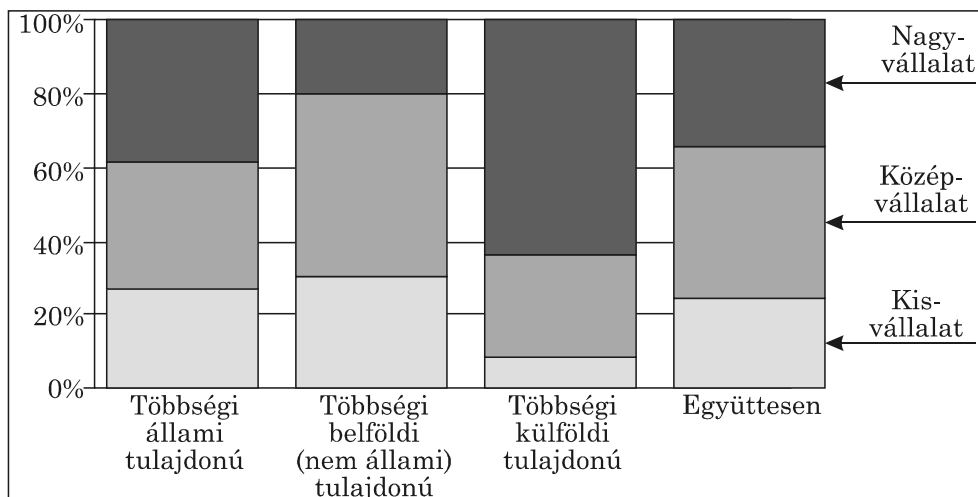
II. A VÁLTOZÓK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK JELLEMZÉSE

II.1. A vállalatméret kapcsolatai

A vállalat mérete, mint az előző táblázatból látszik, több változóval is viszonylag erős kapcsolatban van. Ezek közül a legerősebb a tulajdonos jellege és a vállalat mérete közötti kapcsolat szorossága.

A. Tulajdonos

A tesztek szerint a tulajdonos típusa és a vállalatok mérete közötti kapcsolat szignifikánsnak tekinthető. A kereszttáblák elemzéséből több következtetés is levonható. Ha az egyes tulajdonosi formák esetében megnézzük a vállalatméret szerinti megoszlást, akkor látható, hogy a vizsgált vállalati kör egészére nézve a vállalatok jelentősebb része (40,7%-a) közepes méretűnek tekinthető. Ugyanakkor ez nem mondható el a többségi állami tulajdonban lévő vállalatokról, amelyek jellemzően nagyvállalatok. A többségi belföldi magántulajdonban lévő vállalatok pedig a mintabeli arányuknál nagyobb mértékben vannak jelen a kisvállalati kategóriában. A többségi külföldi tulajdonú vállalatok jellemzően a nagyvállalatok közé tartoznak (63,79%).



1. ábra

A különböző tulajdonú vállalatok megoszlása a vállalat mérete szerint

A sor szerinti megoszlásokból is hasonló következtetésekre juthatunk. A mintában az összes vállalat 49,47%-a belföldi magántulajdonban van. Ezzel szemben a

kis- és középvállalatok esetében ez az arány magasabb, 60,56 és 60,34%. A nagyvállalatoknak pedig csak 28,57%-a van belföldi magántulajdonban. Összességében tehát elmondható, hogy a nagyvállalatok vagy többségi külföldi tulajdonban, vagy állami tulajdonban vannak. A kis és közepes méretű vállalatok pedig többségi belföldi magántulajdonúak.

B. Fő tevékenység

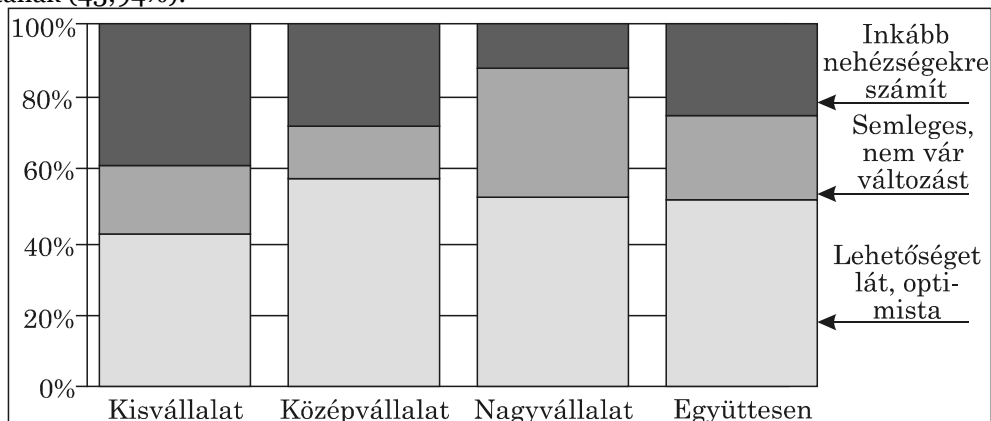
A vállalatok mérete a fő tevékenységgel is kapcsolatba hozható. A CRAMER-féle asszociációs mutató értéke 0,33, ami a közepesnél valamivel gyengébb kapcsolatot jelez. (A kereszttáblák megoszlásait lásd a függelékben.)

A táblázat megoszlásaiból látható, hogy például a mezőgazdasági vállalkozások esetében sokkal nagyobb arányban találunk kisvállalatokat, mint a teljes vizsgált vállalati kör esetében. A kitermelőipar esetében a nagyvállalatok aránya a jelentősebb. A táblázatban félkövérrel szedve láthatók azok, amelyek esetében felülreprezentációról beszélhetünk, vagyis ahol az adott csoport aránya nagyobb, mint a teljes mintában.

Mindezek alapján együttesen elmondható, hogy a kisvállalatok jellemzően a mezőgazdaságban és a könnyűipar területén tevékenykednek, a közepes méretű vállalatok az egyéb feldolgozóipar és a kereskedelem területén képviselnek nagyobb arányt, mint a sokaságbeli arányuk.

C. Az EU-val kapcsolatos várakozások

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal kapcsolatos várakozások szinte egyértelműnek tekinthetők. A kisvállalatok jellemzően inkább nehézségeket várnak a csatlakozástól. Érdekesség, hogy nem a nagyvállalatok azok, amelyek optimistán várták az EU-csatlakozást, hiszen a nagyvállalatok jelentős része (55,74%-a) semleges, nem vár változást. A közepes méretű vállalkozásokra a két szélsőség a jellemző, vagy lehetőségeket látnak (a közepes vállalatok 43,8%-a) vagy nehézségekre számítanak (43,94%).



2. ábra

A különböző méretű vállalatok megoszlása a várakozásaik szerint

II.2. Vállalatméret jellemzői

A kapcsolatok feltárása után jellemezhetők a különböző méretű vállalkozások (2. táblázat).

2. táblázat
Vállalkozások jellemzői

	Kisvállalat	Közepes méretű vállalat	Nagyvállalat
Tulajdonos	Belföldi magántulajdon	Belföldi magántulajdon	Állami tulajdon, külföldi tulajdon
Fő tevékenység	Mezőgazdaság, könnyűipar	Feldolgozóipar, kereskedelem	Kitermelő ipar, élelmiszeripar, gépipar
Exportorientáció	Nincs vagy domináns	Közepes	Alacsony jelentőségű vagy jelentős
EU-val kapcsolatos várakozások	Nehézségek	Lehetőségek (optimista)	Semleges
Változásokhoz való viszony	Nehezen követi, késve reagál	Felkészül	Befolyásol
Vállalati teljesítmény	Lemaradó vagy átlagos	Vezetők	Vezetők

II.3. A tulajdonosok típusa kapcsolatai

A. Fő tevékenység

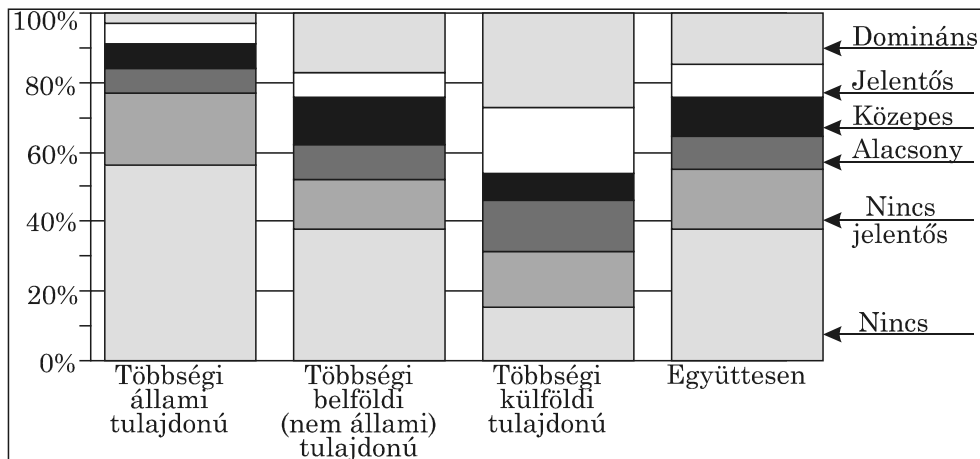
A tulajdonosok típusa és a fő tevékenységi kör közötti kapcsolat a második legerősebb kimutatható kapcsolat a változóink között. A CRAMER-féle asszociációs együttható értéke 0,55, ami a közepesnél valamivel erősebb kapcsolatot jelent. (A megoszlásokat tartalmazó táblát lásd a függelékben.)

A megoszlásokat vizsgálva megállapítható, hogy például a mezőgazdaságban elenyésző a külföldi tulajdon, míg az építőiparban tevékenykedő vállalatok nem egészen 6%-a többségi állami tulajdonú.

A többségi állami tulajdonú vállalatok jellemzően a kitermelőiparban és a szolgáltatások, közösségi szolgáltatások területén tevékenykednek. A belföldi tulajdonú vállalatok az építőiparban vannak jelentősen felülreprezentálva, a többségi külföldi tulajdonossal rendelkező vállalatok pedig a gépipar és a vegyipar területén.

B. Exportorientáció

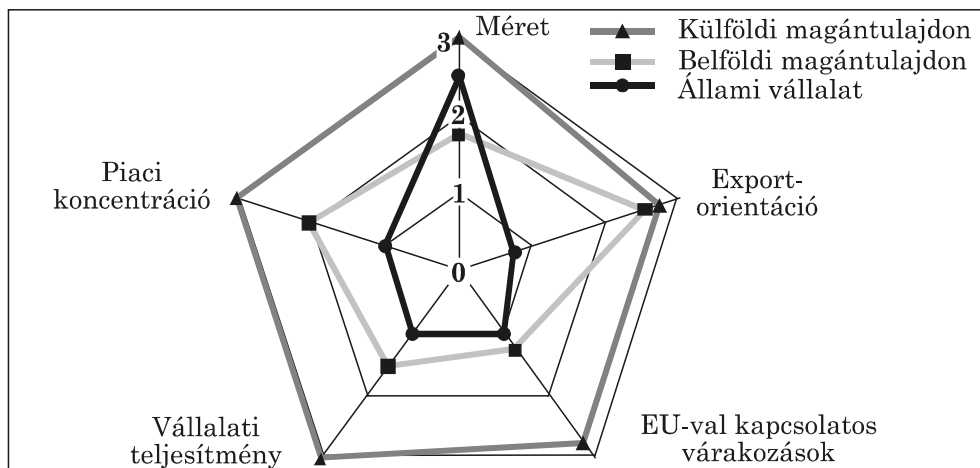
Az állami vállalatok esetében alig beszélhetünk exportorientációról. A vizsgálatban szereplő vállalatok több mint fele (55,71%-a) nem exportál, további 21,43%-uknál nincs jelentősége az exportnak. A belföldi tulajdonú vállalatok is legnagyobb arányban (38,1%) a nem exportálók közé tartoznak, ám a legnagyobb felülreprezentációt a közepesen exportorientált csoportban tapasztaltuk. A domináns exportorientáció leginkább a külföldi tulajdonú vállalkozásokra jellemző.



3. ábra

A különböző tulajdonú vállalatok megoszlása az export jelentősége szempontjából

A különböző tulajdonosú vállalatok jellemzői ezek után elhelyezhetők egy grafikonon. A grafikonnal kapcsolatban megjegyzendő, hogy az exportorientáltságot átkonvertáltuk hármas skálázásra, mert a többi változó is hármas fokozatú skálán mért. A fő tevékenységet levettük az ábráról, mert annak ebben az esetben nem volt jelentősége. Ezen kívül a szemléletesség kedvéért az Európai Unióval kapcsolatos várakozásokat és a piaci koncentrációt jelző változó értékeit „megfordítottuk”. Vagyis az adatbázisban szereplő értékekkel ellentétben a várakozások esetén a nagyobb érték optimistább gondolkodást jelent, a piaci koncentrációnál a nagyobb érték egyre koncentráltabb piacot jelez.



4. ábra

Vállalattípusok jellemzői

A 4. ábra szemléletesen mutatja, hogy a három vállalatípus milyen jelentősen különbözik egymástól. A külföldi tulajdonban lévő vállalatok nagyok, jelentősen exportorientáltak, a csatlakozással kapcsolatban alapvetően optimisták, a teljesítményük jó (vezetők), alapvetően koncentrált piacon tevékenykednek. Az állami vállalatok pedig szinte minden szempontból ellentétesek ezzel, csak a méretük hasonló. A belföldi magántulajdonú vállalatok a másik két típus „között” helyezkednek el. Meglepetést talán csak az exportorientációjuk jelenthet, hiszen az majdnem egyforma a külföldi tulajdonú vállalatokéval.

II.4. A fő tevékenység kapcsolatai

A vállalatok fő tevékenysége változó, mint a kapcsolatok erősségét bemutató táblából is látszik, hat változóval is szignifikáns kapcsolatban van. Ezek közül már kettőt bemutattunk, a másik négy jellemzése következik.

A. Diverzifikáltság

A diverzifikáltság szempontjából vizsgálva a vállalatokat, azt tapasztaljuk, hogy jelentős részük 50,84%-uk diverzifikált tevékenységet folytat. Jellemzően ide tartozik a kitermelőipar, a gépipar és az egyéb feldolgozóipar. Ezekben az iparágakban a cégek nem csak egy tevékenységet folytatnak, de nem is aprózódnak szét. Az összes vállalat 29,63%-a alapvetően csak egy üzletágban dolgozik. Ez az élelmiszeriparra és a könnyűiparra jellemző elsősorban. A teljes vállalati kör esetén a vállalatok kevesebb, mint 20%-a folytat erősen diverzifikált tevékenységet, ezen belül kiemelkedő a mezőgazdaságiak helyzete. A mezőgazdasági vállalkozásoknak a 48%-a erősen diverzifikált tevékenységű.

3. táblázat
A diverzifikáltság foka vs. fő tevékenységi kör (%)

Fő tevékenység	Egy üzletágban tevékenykedő vállalkozás	Diverzifikált vállalat	Erősen diverzifikált vállalkozás	Együttesen
Mezőgazdaság	8,00	44,00	48,00	100,00
Kitermelő ipar és energiaszolgáltatás	30,43	60,87	8,70	100,00
Élelmiszeripar	40,00	46,67	13,33	100,00
Könnyűipar	48,72	35,90	15,38	100,00
Vegyipar	22,22	51,85	25,93	100,00
Gépipar	28,00	64,00	8,00	100,00
Egyéb feldolgozóipar	25,81	61,29	12,90	100,00
Építőipar	35,29	47,06	17,65	100,00
Kereskedelem	34,48	41,38	24,14	100,00
Szolgáltatás és közösségi szolgáltatás	21,57	56,86	21,57	100,00
Együttesen	29,63	50,84	19,53	100,00

C. Az EU-val kapcsolatos várakozások

Ha a várakozásaik szempontjából különböző vállalatok megoszlásait vizsgáljuk a tevékenységük szerint, azt tapasztaljuk, hogy az optimisták 14,6%-a az egyéb feldolgozóipar területén tevékenykedik. A vizsgált vállalati körben a mezőgazdasági cégek aránya csak 9%-os, az optimisták között azonban majdnem 11% ez az arány. A semlegesek jellemzően a szolgáltatás illetve a közösségi szolgáltatás területén tevékenykednek. Jelentős felülreprezentációt találunk a kitermelő-ipari vállalatoknál is. Az építőipari cégek a mintán belüli arányuknál jelentősebb mértékben képviseltek a pesszimisták csoportjában, vagyis ezek jellemzően nehézségekre számítanak.

5. táblázat
Jövőkép vs. fő tevékenységi kör (%)

Fő tevékenység	Lehetőséget lát, optimista	Semleges, nem vár változást	Inkább nehézségekre számít	Együttesen
Mezőgazdaság	10,95	4,92	9,09	9,09
Kitermelő ipar és energiaszolgáltatás	4,38	13,11	4,55	6,44
Élelmiszeripar	9,49	3,28	15,15	9,47
Könnyűipar	14,60	11,48	15,15	14,02
Vegyipar	10,95	9,84	9,09	10,23
Gépipar	8,76	14,75	6,06	9,47
Egyéb feldolgozóipar	14,60	9,84	4,55	10,98
Építőipar	3,65	1,64	13,64	5,68
Kereskedelem	5,84	9,84	10,61	7,95
Szolgáltatás és közösségi szolgáltatás	16,79	21,31	12,12	16,67
Együttesen	100,00	100,00	100,00	100,00

D. Piaci koncentráció mértéke

A fő tevékenység és a piaci koncentráció kapcsolatát jellemző CRAMER-féle együttható értéke 0,42, ami majdnem közepes erősségű kapcsolatot jelez. A megoszlásokat vizsgálva látható, hogy a megkérdezett vállalatok legnagyobb részben koncentrált piacon tevékenykednek (42,49%), a vállalatok 36%-a mérsékelten koncentrált piacon tevékenykedik, és az összes vállalatnak csak 21,46%-a dolgozik megosztott piacon. Ettől jelentősebb eltérést találunk az élelmiszeripar és az egyéb feldolgozóipar esetén, ahol a vállalatok fele mérsékelten koncentrált piacon működik. Jellemzően megosztott, illetve mérsékelten megosztott piacon tevékenykednek az építőipari cégek.

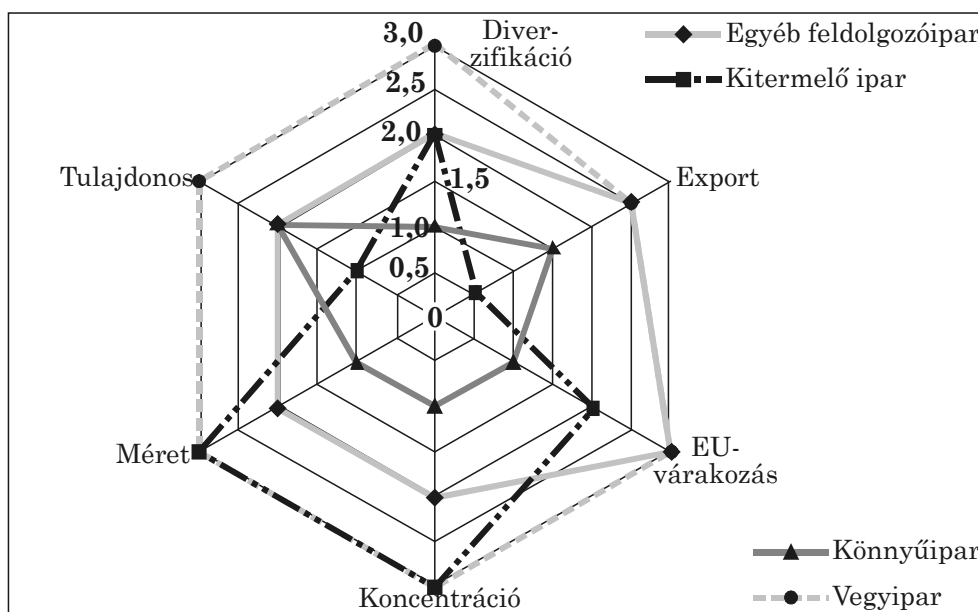
6. táblázat
Piaci koncentrátság vs. fő tevékenységi kör (%)

Fő tevékenység	Koncentrált piac	Mérsékelten koncentrált piac	Megosztott piac	Együttesen
Mezőgazdaság	18,75	43,75	37,50	100,00
Kitermelő ipar és energiaszolgáltatás	68,42	10,53	21,05	100,00
Élelmiszeripar	30,77	50,00	19,23	100,00
Könnyűipar	29,63	37,04	33,33	100,00
Vegyipar	48,00	32,00	20,00	100,00
Gépipar	65,00	15,00	20,00	100,00
Egyéb feldolgozóipar	46,15	50,00	3,85	100,00
Építőipar	9,09	45,45	45,45	100,00
Kereskedelem	37,50	58,33	4,17	100,00
Szolgáltatás és közösségi szolgáltatás	51,28	23,08	25,64	100,00
Együttesen	42,49	36,05	21,46	100,00

A fő tevékenységük szerint különböző vállalatokra is elkészíthető egy hasonló ábra, mint a tulajdonos szerint eltérő vállalatoknál. Ezzel kapcsolatban azonban fontos megjegyezni, hogy négyenél több ágazat elhelyezése már nagyon megnehezítette az ábra értelmezését. Éppen ezért csak négy ágazatot helyeztünk a grafikonra, melynél a kiválasztás szempontjai a következők voltak:

- 1) A kitermelőipar és a szolgáltatási szektor fő jellemzői azonosak, ebből következően csak az egyiket ábráztuk (kitermelőipar).
- 2) A kitermelő ipari cégek és a gépipariak két tulajdonságukban különböznek. A gépiparban domináns az export, és az állami tulajdon helyett a külföldi tulajdon a jellemző.
- 3) A könnyűipar és az építőipar között is csak az egyik tulajdonság esetében találunk különbséget, az építőipar esetében egyáltalán nincs export, a könnyűipar esetén alacsony ennek a jelentősége (könnyűipar).
- 4) A könnyűipar és az élelmiszeripar között két tulajdonság szerint van különbség. Az élelmiszeripari cégek mérsékelten megosztott piacon tevékenykednek, míg a könnyűipariak megosztotton. Ezen kívül a vizsgált vállalati kör esetében az élelmiszeripari cégek jellemzően nagyobbak, mint a könnyűipariak.
- 5) A vegyipar és a mezőgazdaság karakterisztikái igen jelentősen különböznek valamennyi egyéb ágazattól, ám a mezőgazdasági cégek kevesen vannak a vizsgált vállalataink között (vegyipar).

- 6) Az egyéb feldolgozóipar és a kereskedelem már három tulajdonság szerint is különbözik egymástól, jellemzően a kereskedelem van rosszabb helyzetben, azt választottuk az ábrázolásra. Az egyéb feldolgozóipari cégek adatait ábrázoltuk, mert a vizsgált vállalati körben igen nagy számban vannak jelen (egyéb feldolgozóipar).



5. ábra
Iparágak jellemzői

II.5. Változásokhoz való viszony és a vállalati teljesítmény kapcsolata

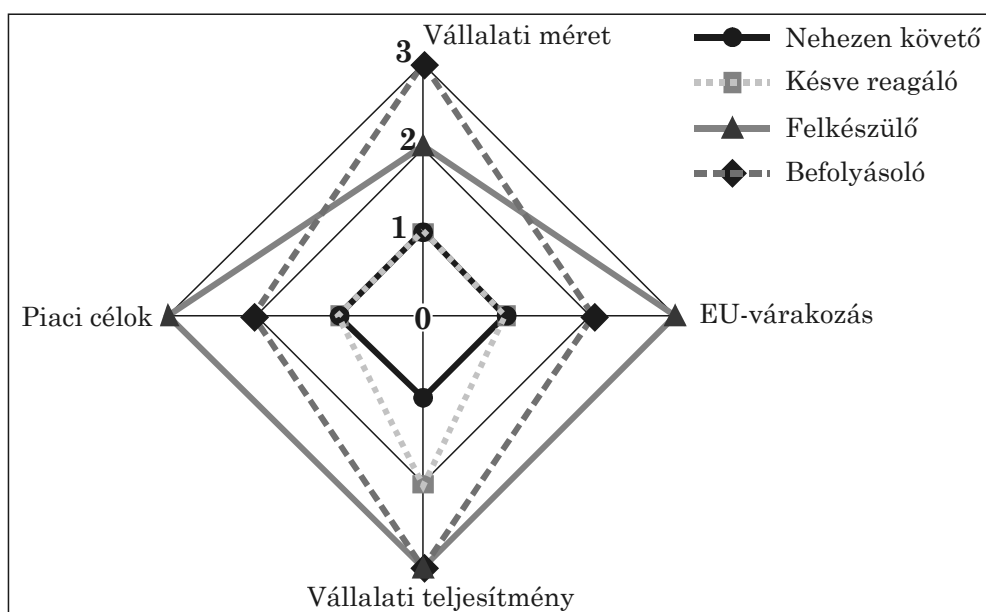
A két változó között majdnem közepes erősségű kapcsolat van, a CRAMER-féle mutató értéke 0,41. A kapcsolat jellege nem meglepő, a változásokat nehezen követők jellemzően a vállalati teljesítmény szempontjából is lemaradnak. A késve reagálók már az átlagos teljesítményűek közé tartoznak. Vezetőknek tartják magukat teljesítményük alapján a változásokra felkészülők és a változásokat befolyásolók is.

A 7. táblázatban látható összevetés egyik érdekessége, hogy a változásokat nehezen követők és a késve reagálók egy kivételével jellemzőiket tekintve megegyeznek. Az egyetlen különbség, hogy a vállalati teljesítmény szempontjából csak a változásokat nehezen követők tartoznak a lemaradók közé. Amely vállalatok késve reagálnak, már az átlagos teljesítményűek között szerepelnek.

A 6. ábrából is leolvasható, hogy a változást nehezen követők és késve reagálók csak a teljesítményükben különböznek. Egyébként minden csoport jelentősen különbözik a többitől.

7. táblázat
A változásokhoz való viszony (%)

A változásokhoz való viszony	Lemaradók	Átlagosan teljesítők	Vezetők	Együttesen
A változásokat nehezen követők	28,57%	9,28%	5,32%	13,82%
A változásokra késve reagálók	42,86%	45,36%	22,34%	36,73%
A változásokra felkészülők	22,62%	35,05%	51,06%	36,73%
A változásokat befolyásolók	5,95%	10,31%	21,28%	12,73%
Együttesen	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%



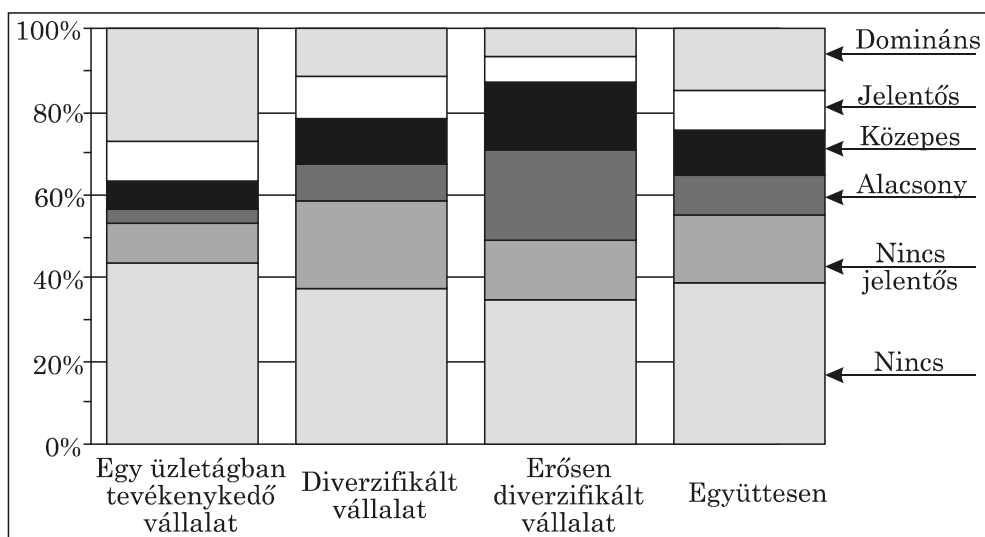
6. ábra
Változásokhoz való viszony

II.6. Diverzifikáltság és exportorientáció kapcsolata

A két változó közti kapcsolat a közepesnél gyengébb; a megoszlásokat vizsgálva hasonló jelenséget tapasztalunk, mint a vállalati méret és exportorientáció esetében. Vagyis a szélsőségek jellemzők az egyes csoportokra. Ha az exporttevékenységük szerint különböző vállalatok megoszlását vizsgáljuk a diverzifikáltság szerint, akkor azt találjuk, hogy az egy üzletágban tevékenykedőknek általában nincs, vagy domináns az exporttevékenységük. A diverzifikált vállalatoknak vagy nincs jelentős, vagy jelentős az exporttevékenységük. Az erősen diverzifikált vállalatoknál alacsony vagy közepes jelentőségű az export.

8. táblázat
Diverzifikáltság foka vs. exportorientáltság (%)

Diverzifikáltság foka	Egy üzletágban tevékenykedő vállalat	Diverzifikált vállalat	Erősen diverzifikált vállalat	Együtt esen
Nincs	33,00	50,00	17,00	100,00
Nincs jelentős	16,67	66,67	16,67	100,00
Alacsony	8,00	48,00	44,00	100,00
Közepes	21,43	50,00	28,57	100,00
Jelentős	29,17	58,33	12,50	100,00
Domináns	52,63	39,47	7,89	100,00
Együtt	29,18	51,75	19,07	100,00

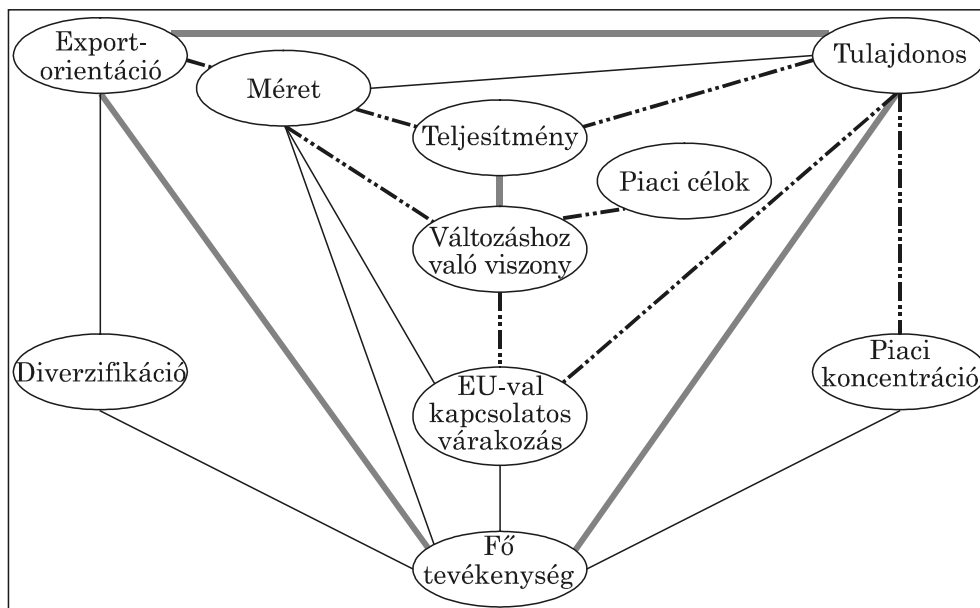


7. ábra
A különböző diverzifikáltságú vállalatok exporttevékenysége

A 7. ábrán is látszik, hogy az egy üzletágban tevékenykedő vállalatok jellemzően vagy nem végeznek exporttevékenységet, vagy az export domináns szerepet játszik tevékenységeik között.

III. A VÁLTOZÓK KÖZÖTTI KAPCSOLATI HÁLÓ

A kereszttáblák és az ezek alapján számított értékek alapján elkészíthető a 8. ábra, mely azt mutatja, hogy az egyes változóink mely változókkal vannak kapcsolatban. Az asszociációs kapcsolat esetén (amikor nem mennyiségi ismérvek között vizsgáljuk a kapcsolatokat) a kapcsolatnak nincs iránya, vagyis, hogy mely változó befolyásolja a másikat, nem állapítható meg egyértelműen, vagyis ezek a változók kölcsönösen hatnak egymásra. A legtöbb változóval van kapcsolatban a vállalatok mérete, a tulajdonos fajtája és a fő tevékenységi kör. Ez a három változó amely a legtöbb változóra hat és ezeket a változókat befolyásolja a legtöbb tulajdonság. A három fő változón kívül még egy-egy kapcsolata van az exporttevékenységnek és az Európai Unióhoz való csatlakozással kapcsolatos várakozásoknak. Az exporttevékenység a diverzifikáltsággal is kapcsolatban van, az Európai Unióval kapcsolatos várakozások pedig a változásokhoz való viszony változóval hozható kapcsolatba. A 8. ábrából az is látszik, hogy a legkevesebb változóval a piaci célok változója áll (egy kapcsolat), ezt követi a piaci koncentráció és a piac diverzifikáltsága változók (2-2 kapcsolattal).



8. ábra
A változók közötti kapcsolati háló

A 8. ábrából hármass kapcsolatok is leolvashatók. A legfontosabbnak nevezhető a már említett fő tevékenység – méret – tulajdonos hármass. Ezen kívül is található még, pl.: fő tevékenység – export orientáltság – diverzifikáltság foka, vagy méret – teljesítmény – változásokhoz való viszony. Ezek a kapcsolatok egy későbbi elemzés lehetőségeit mutatják.

FORRÁSOK

- A „Versenyben a világgal” kutatási program 2004. évi felmérésének adatbázisa, BCE, Versenyképesség Kutatóközpont.
- A „Versenyben a világgal” kutatási program 2004. évi felmérésének kérdőívei, BCE, Versenyképesség Kutatóközpont.
- WIMMER ÁGNES – CSESZNÁK ANITA (2005): Vállalati kategóriák a kutatásban készülő elemzésekhez. Háttér tanulmány a versenyképesség-kutatás 2004. évi adatelemzéséhez. BCE, Versenyképesség Kutatóközpont.
- WIMMER ÁGNES – CSESZNÁK ANITA (2005): Vállalati jellemzők és összefüggéseik az EU-csatlakozás idején- A „Versenyben a világgal” kutatási programban résztvevő vállalatok jellemzése.

FÜGGELÉK

*F1. táblázat
A különböző tevékenységű vállalatok méret szerinti megoszlása (%)*

Vállalat típusa	Kisvállalat	Középvállalat	Nagyvállalat	Együtt
Mezőgazdaság	30,8	42,3	26,9	100,0
Kitermelő ipar, energia- szolgáltatás	13,1	39,1	47,8	100,0
Élelmiszeripar	16,7	36,7	46,6	100,0
Könnyűipar	45,0	37,5	17,5	100,0
Vegyipar	14,8	40,7	44,5	100,0
Gépipar	23,1	26,9	50,0	100,0
Egyéb feldolgozó ipar	22,6	51,6	25,8	100,0
Építőipar	29,4	47,1	23,5	100,0
Kereskedelem	20,7	65,5	13,8	100,0
Szolgáltatás és közszol- gáltatás	21,2	36,5	42,3	100,0
Együtt	24,2	41,9	33,9	100,0

*F2. táblázat
A különböző méretű vállalatok megoszlása tevékenység szerint (%)*

Vállalat típusa	Kisvállalat	Középvállalat	Nagyvállalat	Együtt
Mezőgazdaság	10,96	8,73	6,86	8,64
Kitermelő ipar, energia- szolgáltatás	4,11	7,14	10,78	7,64
Élelmiszeripar	6,85	8,73	13,73	9,97
Könnyűipar	24,66	11,9	6,86	13,29
Vegyipar	5,48	8,73	11,76	8,97
Gépipar	8,22	5,56	12,75	8,64
Egyéb feldolgozó ipar	9,59	12,70	7,84	10,30
Építőipar	6,85	6,35	3,92	5,65
Kereskedelem	8,22	15,08	3,92	9,63
Szolgáltatás és közszol- gáltatás	15,07	15,08	21,57	17,28
Együtt	100,0	100,0	100,0	100,0

F3. táblázat
A különböző tevékenységű vállalatok megoszlása a tulajdonos típusa szerint (%)

Tulajdonviszony	Többségi állami tulajdon	Többségi bel-földi (nem állami) tulajdon	Többségi külföldi tulajdon	Együttesen
Mezőgazdaság	45,83	50,00	4,17	100,00
Kitermelő ipar, energia-szolgáltatás	69,57	17,39	13,04	100,00
Élelmiszeripar	20,69	58,62	20,69	100,00
Könnyűipar	12,82	64,10	23,08	100,00
Vegyipar	11,54	50,00	38,46	100,00
Gépipar	16,00	36,00	48,00	100,00
Egyéb feldolgozó ipar	22,22	55,56	22,22	100,00
Építőipar	5,88	82,35	11,76	100,00
Kereskedelem	15,38	73,08	11,54	100,00
Szolgáltatás és közszolgáltatás	61,22	26,53	12,24	100,00
Együtt	30,18	49,47	20,35	100,00

F4. táblázat
A különböző tulajdonosú vállalatok tevékenység szerinti megoszlása (%)

Tulajdonviszony	Többségi állami tulajdon	Többségi bel-földi (nem állami) tulajdon	Többségi külföldi tulajdon	Együttesen
Mezőgazdaság	12,79	8,51	1,72	8,42
Kitermelő ipar, energia-szolgáltatás	18,60	2,84	5,17	8,07
Élelmiszeripar	6,98	12,06	10,34	10,18
Könnyűipar	5,81	17,73	15,52	13,68
Vegyipar	3,49	9,22	17,24	9,12
Gépipar	4,65	6,38	20,69	8,77
Egyéb feldolgozó ipar	6,98	10,64	10,34	9,47
Építőipar	1,16	9,93	3,45	5,96
Kereskedelem	4,65	13,48	5,17	9,12
Szolgáltatás és közszolgáltatás	34,88	9,22	10,34	17,19
Együtt	100,00	100,00	100,00	100,00

